

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

С.М.Коваленко

«07» травня 2020 р.

Програма

вступного іспиту на освітню програму підготовки магістра
за спеціальністю 231 – Соціальна робота

Затверджено на засіданні приймальної комісії
протокол № 7 від 07 травня 2020 р

Київ – 2020

ЗМІСТ

Вступ	2
Опис основних розділів та їх короткий зміст	3
Орієнтовний перелік питань, що виносяться на іспит	11
Структура екзаменаційного білету	13
Критерії оцінювання відповідей	14
Рекомендована література	15

ВСТУП

Програма комплексного вступного іспиту на ОКР «Магістр» за спеціальністю «Соціальна робота» розроблена відповідно до навчальних програм з фахових дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів», «Соціальна педагогіка».

У програмі визначені мета та форма проведення комплексного вступного іспиту з фахових дисциплін на освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр» за спеціальністю «Соціальна робота», розкриті його структура і зміст, визначені критерії оцінювання відповідей. Програма завершується списком основної та додаткової літератури, рекомендованої для опрацювання при підготовці до іспиту.

Метою вступного іспиту є оцінка рівня теоретичної та практичної готовності абітурієнтів до навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Завдання вступного іспиту пов'язані з вимогами до кваліфікаційного рівня «магістр» з соціальної роботи і передбачають оцінку сформованості систематичних теоретичних знань з історії, теорії та технології соціальної роботи, особливостей соціальної роботи з окремими категоріями користувачів, соціальної педагогіки, а саме: засвоєння основних професійних термінів і понять; розуміння сутності, мети і завдань соціальної роботи, цінностей та норм професійної етики; розуміння процесу та оволодіння методами соціальної роботи, специфічними моделями та технологіями соціальної профілактики негативних соціальних явищ та соціальної роботи з представниками вразливих, виключених та дезадаптованих груп; засвоєння теоретичних основ та базових методів сучасної соціальної педагогіки.

ОПИС ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ТА ЇХ КОРОТКИЙ ЗМІСТ

Розділ I: Теорія соціальної роботи

Тема 1. Соціальна робота: професійний підхід

Сутність соціальної роботи. Різні визначення соціальної роботи. Мета і завдання соціальної роботи. Взаємозумовленість соціальної політики і соціальної роботи. Становлення соціальної роботи в Україні.

Тема 2. Складові професії: базові цінності, знання та вміння

Система цінностей у соціальній роботі. Класифікація цінностей соціальної роботи за Шуламїт Рамон, Девідом Бренденом, Іганом. Базові цінності соціальної роботи в Україні. Професійна етика соціального працівника.

Тема 3. Поняття «клієнт» у соціальній роботі

Об'єкт і суб'єкт соціальної роботи. Рівні залучення клієнтів у процес соціальної роботи: отримувач, користувач, споживач. Поняття «клієнт» у соціальній роботі. «Клієнт соціальної роботи» у широкому значенні та вразливі (маргіналізовані) верстви населення в Україні. Поняття соціального виключення та дискримінації клієнтів. Імпауермент (наснаження) клієнтів. Характеристика професійної соціальної допомоги та професійних стосунків. Професійні межі у стосунках з клієнтом.

Тема 4. Процес соціальної роботи з клієнтом

Поняття процесу практичної соціальної роботи. Аналіз рис процесу соціальної роботи, в тому числі його циклічності. Опис фаз процесу роботи з клієнтом: первинне оцінювання, планування догляду, втручання, кінцеве оцінювання. Аналіз ситуацій із визначенням мети і завдань втручання.

Тема 5. Кваліфікаційна характеристика соціального працівника

Соціальна робота як професія. Соціальний робітник, соціальний працівник і фахівець з соціальної роботи: кваліфікаційні характеристики. Сфери та напрямки діяльності соціального працівника. Основні функції соціального працівника. Навички соціального працівника. Професійний

соціальний працівник та соціальний працівник на громадських засадах (волонтер).

Тема 6. Методи соціальної роботи

Класифікація методів соціальної роботи. Індивідуальні, групові і масові методи соціальної роботи. Застосування в соціальній роботі методів соціології, психології, педагогіки, менеджменту.

Тема 7. Основи соціальної роботи у громаді

Соціальна робота у громаді як метод соціальної роботи. Визначення громади. Ресурси громади. Завдання соціальної роботи у громаді. Догляд в інституціях у порівнянні із доглядом у громаді. Функції соціального працівника у громаді

Розділ II. Методи соціальної роботи

Тема 4. Метод індивідуальної роботи з клієнтом

Місце індивідуальної взаємодії з клієнтом в соціальній роботі. Мета і завдання індивідуальної соціальної роботи. Процес індивідуальної роботи. Індивідуальне інтерв'ю як метод індивідуальної роботи. Фази інтерв'ю. Техніки і прийоми інтерв'ю. Особливості інтерв'ю під час першої та наступних зустрічей з клієнтом. Умови ефективності інтерв'ю. Критерії ефективності індивідуальної соціальної роботи

Тема 5. Метод групової соціальної роботи

Сутність групової соціальної роботи. Переваги та обмеження застосування методів групової соціальної роботи. Категорії клієнтів групової соціальної роботи. Види груп в груповій соціальній роботі. Ролі та функції ведучого групової соціальної роботи. Техніки і прийоми фасилітації групової соціальної роботи.

Розділ III. Соціальна робота з різними групами клієнтів

Тема 1. Соціальна робота з безпритульними і бездоглядними дітьми

Бездоглядність дітей як соціальне явище. Макросоціальні, мікросоціальні та індивідуальні чинники бездоглядності дітей. Типи сімей, яких можна віднести до групи ризику бездоглядності дітей. Безпритульність та бездоглядність. Типологія бездоглядних дітей. Особливості бездоглядності дітей в сучасних умовах. Моделі соціальної роботи з бездоглядними дітьми. Соціальна підтримка, спеціальна профілактика, соціальна, педагогічна та психологічна реабілітація. Форми організації та методи соціальної та педагогічної роботи з бездоглядними дітьми.

Тема 2. Соціальна робота з особами з інвалідністю

Аналіз ставлення суспільства до людей з особливими потребами. Соціальні проблеми людей з особливими потребами в Україні. Можливості реабілітації осіб з фізичними і психічними вадами в Україні. Термінологія соціального працівника у роботі з клієнтами, що мають особливі потреби. Рефлексивна та індивідуальна моделі роботи. Соціальна модель соціальної роботи з людьми з особливими потребами. Основні напрями, форми і методи соціальної реабілітації осіб з функціональними обмеженнями.

Тема 3. Соціальна робота з особами похилого віку

Особливості соціальної політики щодо осіб похилого віку в Україні. Періоди та типи старості. Соціальні та психологічні проблеми осіб похилого віку та їх зв'язок із віковими психофізіологічними особливостями. Соціальна робота з людьми похилого віку в Україні та можливі перспективи її розвитку. Основні обов'язки соціального працівника у роботі з особами похилого віку. Компетентність соціального працівника у роботі з клієнтами літнього віку. Функціонування закладів системи соціального обслуговування клієнтів літнього віку. Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в інституціях. Специфіка та зміст діяльності територіальних центрів в Україні. Принципи, форми і методи соціальної роботи з клієнтами похилого віку.

Тема 4. Соціальна робота з біженцями та внутрішньо переміщеними особами

Правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб. Соціальні явища, умови і процеси, що призводять до появи біженців. Соціальні та психологічні чинники міграції..

Чинники соціальної дезадаптації, проблеми та потреби біженців та внутрішньо переміщених осіб. Мета, завдання, процес, форми і методи соціальної підтримки та соціальної реабілітації біженців та внутрішньо переміщених осіб.

Тема 5. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без піклування дорослих

Правовий статус дітей-сиріт та дітей, залишених без піклування дорослих в Україні. Соціальний захист дітей сиріт та дітей, залишених без піклування дорослих. Соціальна реабілітації та реінтеграція дітей-сиріт і дітей, залишених без піклування дорослих. Форми і методи утримання, виховання, соціальної реабілітації та реінтеграції дітей-сиріт і дітей, залишених без піклування дорослих.

Тема 6. Соціальна робота з сім'ями, що опинились у складних життєвих обставинах

Життєдіяльність сім'ї як об'єкт соціальної роботи. Поняття „складні життєві обставини”. Класифікація сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах. Основні напрями соціальної роботи з сім'ями, що перебувають у складних життєвих обставинах. Форми і методи соціальної роботи з сім'ями, що перебувають у складних життєвих обставинах. Взаємодія соціальних служб в процесі надання соціальних послуг сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах.

Тема 7. Соціальна робота з бездомними і безпритульними особами

Соціальні передумови та психологічні причини бездомності. Вплив стану бездомності на особистість людини. Проблеми бездомних.

Основні напрямки соціальної роботи по запобіганню бездомності та ресоціалізації бездомних. Соціальна робота в умовах вулиці, денних і нічних стаціонарів, центрів соціально-психологічної реабілітації та інтеграції. Стратегія зменшення шкоди в роботі з бездомними людьми. Система соціальної допомоги бездомних: шляхи оптимізації.

Тема 8. Соціальна робота з соціально дезадаптованими дітьми та підлітками

Ознаки соціальної дезадаптації та схильності до девіантної поведінки у дитини. Девіантна поведінка неповнолітніх як соціальна і педагогічна проблема. Прояви девіантної поведінки дітей та підлітків. Типологія дітей, схильних до девіантної поведінки. Корекційний та реабілітаційний та відновний підходи при роботі з соціально-дезадаптованими дітьми. Основні напрямки соціальної роботи з неповнолітніми, схильними до девіантної поведінки. Форми і методи соціально-педагогічної роботи з дітьми з девіантною поведінкою. Соціально-педагогічна робота з сім'ями дітей, схильних до девіантної поведінки. Система соціально-педагогічної роботи з дітьми з девіантною поведінкою в Україні.

Тема 9. Профілактика протиправної поведінки

Сутність протиправної поведінки. Чинники протиправної поведінки та передумови правопорушень. Формування схильності до протиправної поведінки. Сутність соціальної профілактики протиправної поведінки. Види та рівні соціальної профілактики протиправної поведінки. Моделі соціальної профілактики протиправної поведінки Організація профілактичної роботи щодо правопорушень. Технології загальної, спеціальної та індивідуальної профілактики протиправної поведінки. Профілактична і корекційна робота з делінквентною групою.

Тема 10. Соціальна робота з особами, схильними до правопорушень

Ресоціалізація осіб, які перебувають в конфлікті зі законом, як об'єкт соціальної роботи. Психологічні особливості осіб, схильних до правопорушень. Категорії осіб, схильних до правопорушень. Чинники соціальної дезадаптації,

пов'язані із кримінальним покаранням. Соціальні і психологічні проблеми осіб, що перебувають або повернулися з місць позбавлення волі.

Відновний, реабілітаційний та корекційний підходи до ресоціалізації осіб, які перебувають в конфлікті зі законом. Соціальна робота з особами, які відбувають покарання в пенітенціарних закладах. Соціальна адаптація і реінтеграція осіб, які звільнились із місць позбавлення волі. Соціальна реабілітація осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням або засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Взаємодія установ виконання покарання і соціальних служб в процесі ресоціалізації осіб, засуджених за скоєння злочинів.

Тема 11. Соціальна профілактика адиктивної поведінки

Адиктивна поведінка як соціальне відхилення і як відхилення від психологічної норми. Види адикцій. Ознаки адиктивної поведінки. Причини і механізм формування адиктивної поведінки. Соціальні і особистісні наслідки адиктивної поведінки.

Сутність соціальної профілактики адиктивної поведінки. Моделі соціальної профілактики адиктивної поведінки. Напрями, форми і методи соціальної профілактики адиктивної поведінки

Тема 12. Соціальна реабілітація осіб, яким властива адиктивна поведінка

Сутність адикції. Етапи формування адиктивної поведінки. Ситуативна, психологічна і фізіологічна залежність. Групи ризику формування адикції. Вплив адиктивної поведінки на організм, психіку та взаємовідносини людини. Соціальні та особистісні проблеми залежної людини. Терапія адикції та соціальна реабілітація особи, якій властива адиктивна поведінка. Напрями, форми і методи соціальної реабілітації осіб, яким властива адиктивна поведінка. Особливості соціальної реабілітації осіб, які страждають від хімічних і нехімічних адикцій. Соціальна реабілітація залежних осіб в медичних закладах, соціальних службах, реабілітаційних центрах та терапевтичних спільнотах.

Тема 13. Соціальна робота в галузі попередження захворювань, що передаються статевим шляхом та ВІЛ

Хвороби, що передаються статевим шляхом (ХПСШ) як чинник, що формує норми сексуальної поведінки і як соціальна проблема. Шляхи розповсюдження ХПСШ та ВІЛ. Ознаки небезпечної щодо зараження ХПСШ поведінки. Соціальна та психологічна характеристика груп ризику зараження на ХПСШ. Зміст, моделі, принципи, форми і методи профілактики ХПСШ. Профілактична робота серед широких кіл населення та груп ризику. Стратегія зменшення шкоди у роботі з групами ризику. Соціальні і психологічні проблеми осіб, вражених ВІЛ. Зміст, форми і методи соціальної допомоги особам, які інфіковані ВІЛ та хворі на СНІД.

Тема 14. Соціальна робота з особами, які перебувають у стані соціально-психологічної дезадаптації та зробили спробу суїциду

Самогубство: проблема особистості і проблема суспільства. Типи суїцидів. Психологічні передумови суїцидальної поведінки. Причини і чинники суїцидів. Групи ризику формування суїцидальної поведінки. Процес формування суїцидальної поведінки. Характеристика суїцидального стану та ознаки людини, що знаходиться у суїцидальному стані. Засоби психологічної допомоги людині, яка знаходиться у суїцидальному стані. Основні принципи, форми і методи профілактики кризових станів людини, психологічної підтримки і реабілітації суїцидентів. Організація роботи кризових соціально-психологічних центрів та служби “Телефон довіри”. Соціально-психологічна робота з оточенням суїцидента.

Розділ IV. Соціальна педагогіка

Тема 1. Соціальна педагогіка як наука про розвиток особистості в соціумі

Поняття соціальної педагогіки. Об’єкт та суб’єкт соціальної педагогіки. Завдання соціальної педагогіки. Функції соціально-педагогічної діяльності. Взаємозв’язок соціальної педагогіки з іншими науками.

Соціалізація як базова категорія соціальної педагогіки. Механізми соціалізації. Вплив соціального середовища на розвиток особистості. Поняття соціальної адаптації. Поняття та види реабілітації. Класифікація соціальної допомоги, як виду діяльності.

Тема 2. Зміст та структура соціально-педагогічної діяльності

Сучасні підходи до розуміння соціально-педагогічної діяльності. Структура соціально-педагогічної діяльності. Мета і завдання соціально-педагогічної діяльності. Функції соціально-педагогічної діяльності. Характеристика суб'єктів і об'єктів соціально-педагогічної діяльності. Класифікація принципів соціальної педагогіки. Сутність соціально-політичних принципів. Психолого-педагогічні принципи в соціальній педагогіці. Організаційні та специфічні принципи.

Тема 3. Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності

Сім'я як мала група та соціальний інститут. Соціалізуючі функції сім'ї. Параметри сім'ї. Функції сім'ї як соціального інституту. Типологія сімей. Поняття батьківства та батьківської позиції. Стилi батьківства, їх вплив на формування особистості дитини. Напрями соціально-педагогічної роботи з сім'єю.

Тема 4. Соціально-педагогічна робота у загальноосвітніх закладах.

Функціональні обов'язки соціального педагога в загальноосвітніх закладах. Зміст соціально-педагогічної діяльності в школі. Структура соціального паспорту класу. Форми роботи соціального педагога в загальноосвітніх закладах.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Визначення соціальної роботи.
2. Об'єкт і суб'єкт соціальної роботи.
3. Мета та завдання соціальної роботи.
4. Класифікація методів соціальної роботи.
5. Цінності соціальної роботи.
6. Сфери та напрямки діяльності соціального працівника.
7. Поняття "клієнт" у соціальній роботі.
8. Навички соціального працівника.
9. Основні функції соціального працівника.
10. Процес соціальної роботи з клієнтом.
11. Основи соціальної роботи у громаді.
12. Методика індивідуальної роботи з клієнтом.
13. Групова робота як метод соціальної роботи.
14. Види груп в груповій соціальній роботі
15. Технологія роботи груп взаємодопомоги .
16. Технологія роботи груп соціальної дії.
17. Соціальна педагогіка як наука про розвиток особистості в соціумі.
Взаємозв'язок соціальної педагогіки з іншими дисциплінами.
18. Об'єкти соціально-педагогічної діяльності та їх характеристика.
19. Провідні категорії соціальної педагогіки.
20. Кваліфікаційна характеристика соціального педагога.
21. Соціальна робота з бездомними та безпритульними особами.
22. Організація роботи по зменшенню шкоди серед груп ризику зараження хворобами, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ.
23. Соціальна робота з особами, які здійснили спробу суїциду.
24. Соціальна робота з сім'ями, що опинились у складних життєвих обставинах.
25. Соціальна реабілітація осіб, яким властива адиктивна поведінка.

26. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без піклування дорослих.
27. Соціальна профілактика правопорушень.
28. Соціальна робота з особами, схильними до правопорушень.
29. Соціальна профілактика адиктивної поведінки.
30. Соціальна робота з особами похилого віку.
31. Соціальна профілактика суїцидальної поведінки.
32. Соціальна робота з особами з інвалідністю.
33. Профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ.
34. Соціальна реабілітація ВІЛ-інфікованих.
35. Соціальна робота з біженцями та внутрішньо переміщеними особами
36. Соціальна робота з неповнолітніми, яким властива девіантна поведінка.
37. Соціалізація особистості: зміст, умови, механізми.
38. Форми соціально-педагогічної діяльності із сім'єю.
39. Соціально-педагогічна робота у загальноосвітніх закладах.
40. Соціальна робота з безпритульними та бездоглядними дітьми.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Пакет містить 20 білетів. Завдання білетів є рівнозначними за обсягом та складністю. Кожен білет складається з двох питань, що дають можливість здійснити оцінку знань з фахових дисциплін. Екзаменаційні завдання спрямовані також на виявлення творчих можливостей майбутніх фахівців, їх здатності вирішувати виробничі ситуації, використовуючи набуті знання та вміння.

Перше питання кожного білету відповідає темам розділів I, II і IV (запитання 1-20), друге питання – розділу III (запитання 21-40) програми вступного іспиту.

Наприклад:

Білет 1:

1. Визначення соціальної роботи.
2. Соціальна робота у сфері зайнятості населення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

На відмінно (5) оцінюється відповідь, в ході якої абітурієнт продемонстрував ґрунтовні систематичні знання, коректне володіння науковою термінологією, вміння аналізувати, логічно і послідовно викладати теоретичний матеріал, співвідносити його з практичними завданнями соціальної роботи, орієнтуватися в нормативно-правових засадах, теоретичних концепціях та методах соціальної роботи, наводити приклади й аналізувати конкретні випадки з практики соціальної роботи.

На добре (4) оцінюється відповідь, ході якої абітурієнт виявив повні знання теоретичного матеріалу відповідно до програм фахових дисциплін та вміння співвідносити його з практичними завданнями соціальної роботи. Відповідь студента могла містити незначні неточності.

На задовільно (3) оцінюється відповідь, в ході якої абітурієнт виявив коректні знання основних положень фахових дисциплін, вміння викласти теоретичний матеріал. Відповідь була неповною або неточною, проте не містила суттєвих помилок.

На незадовільно (2) оцінюється відповідь, в ході якої абітурієнт виявив поверхові знання з фахових дисциплін, припускав принципові помилки, які ставлять під загрозу якість його професійної діяльності, висловлював твердження, що порушують норми професійної етики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розділ 1. Теорія соціальної роботи

1. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – Київ: „Академвидав”, 2005. – 304 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Д. Звереві. – К., Сімферополь : «Універсум», 2012. – 536 с.
3. Карпенко О. Г. Теорія та практика соціальної роботи [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. - Київ : Слово, 2015. – 402, [1] с.
4. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. – К.: Каравела, 2011. – 368 с.
5. Семигіна Т. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору // Вісник АПСВТ, 2018. № 2. С. 11 –27.
6. Соціальна робота: В 3-х ч. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1: Основи соціальної роботи / Н.В. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; За ред. Т. Семигіної та І. Григи. – 2004. – 178 с.
7. Соціальна робота: В 3-х ч. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 2: Теорії та методи соціальної роботи / Н.В. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; За ред. Т. Семигіної та І. Григи. – 2004. – 244 с.
8. Теорія та практика соціальної роботи [Текст] : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. - Київ: СЛОВО, 2015. – 408с.
9. Тюття Л. Т. Соціальна робота (теорія і практика) : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – К. : ВМУРОЛ «Україна», 2004. – 408 с.
10. Управління соціальними процесами [Текст]: навч. посіб. / О. А. Агарков, Г. Ю Баршацька, В. В. Дударьов, В. О. Коваль, В. В. Кузьмін,

В. М. Попович, О. О. Турба, С. С. Щербина; керівник авт. кол. О. А. Агарков. Запор. нац. тех. ун-т – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. – 217 с.

11. Харченко С. Я. Теоретико-методичні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. / С. Я. Харченко [та ін.] ; Нац. акад. пед. наук України, Н.-д. центр проблем соц. педагогіки та соц. роботи Нац. акад. пед. наук України та Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2016. – 433 с.

Розділ 2. Методи соціальної роботи

1. Агарков О. А. Технології соціальної роботи [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. А. Агарков [та ін.]. - Запоріжжя : Мотор Січ, 2015. - 486 с.

2. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / За ред. І.Д.Зверєвої – К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 316 с.

3. Соціальна робота: Теорії та методи соціальної роботи. Частина 2 / А. М. Бойко, Н. Б. Бондаренко, О. С. Брижувата; За ред. Т. В. Семігіної, І. М. Григи. – К.: ВД „Києво-Могилянська Академія”, 2004. – 224 с.

4. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д.Зверєва, О.В.Безпалько, С.Я.Харченко та ін.; За заг. ред. І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової. – К.: Наук. світ, 2003. – 233 с.

5. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: Теорія і практика. – К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. – 408 с.

6. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

Розділ 3. Соціальна робота з різними групами клієнтів

1. Голубенко Т. О. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку [Текст] : навч. посіб. / ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т соц. роботи та упр. - Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. - 160 с.

2. Грись А. М. Психологія роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми [Текст] : навч. посіб. / Грись Антоніна Михайлівна ; Нац. пед.

ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. - 306 с.

3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг.ред.проф. І.Д. Зверевої. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.

4. Іванова І.Б. Соціальна робота з людьми з особливими потребами: навч.посіб.для студ.вищ.навч.закл. К.: За друга, 2011. –416 с.

5. Клейберг Ю.А. Психологія девіантного поведіння: Учеб.посіб. – М.: ТЦ Сфера, 2001. – 160 с.

6. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. – К.: Каравела, 2011. – 368 с.

7. Лютий В.П. Соціальна робота з групами девіантної поведінки: Навч. посіб. – К.: Академія праці і соціальних відносин, 2000. – 50 с.

8. Про соціальні послуги: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 18. 73 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

9. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / За заг. ред. проф. І. Д.Зверевої – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 336 с.

10. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / За ред. І. Д. Зверевої. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.

11. Соціальна робота: В 3-х ч. – К.: Вид-дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 3: Соціальна робота з конкретними групами клієнтів / А.М.Бойко, Н.В. Бондаренко, О.С. Брижовата та ін.; За ред. Т. Семигіної та І.Григи. – 2004. – 166 с.

12. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом : метод. посіб. для проведення курсів підвищ. кваліфікації / за заг. ред. Т. Семигіної. – К. : ВД «Києво-Могилянська акад.», 2006. – 620 с.

Розділ 4. Соціальна педагогіка

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч.закл.] / О.В. Безпалько – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.

2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб. [для студ. вищ. навч.закл.] / О.В. Безпалько – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
3. Василькова Т. А. Социальная педагогика : учеб. пособ. / Т. А. Василькова, Ю. В. Василькова. – М. : КНОРУС, 2010. – 240 с.
4. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. [для вищ. навч. закл.] / Завацька Л. М. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2008. – 234 с.
5. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посібник / Н. В. Заверико. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.
6. Колупаєва А. А. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. – Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. – 112 с.
7. Любарська О. М. Основи соціалізації особистості : навч. посібник / О. М. Любарська. – 2-ге вид. – К. : Лентвін, 2012. – 238 с.
8. Петрочко Ж. В. Дитина у складних життєвих обставинах: соціально-педагогічне забезпечення прав : монографія / Ж. В. Петрочко. – Рівне : видавець О. Зень, 2010. – 368 с.
9. Потоцька Ю. Соціальний педагог у школі. Рекомендації для початківця / Ю. Потоцька, О. Зайкіна. – К. : «Вид. група Шкільний світ», 2017. – 112 с.
10. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої ; М-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання АПН України. – К. : Центр учбової літератури, 2008.– 336 с.